

НІКОСІЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ В 10 ПИТАННЯХ І ВІДПОВІДЯХ

Конвенція Ради Європи про правопорушення,
пов'язані з культурними цінностями

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Дозволяється відтворення уривків (до 500 слів), за винятком комерційних цілей, якщо збережено цілісність тексту, уривок не вирваний з контексту, не надає неповну інформацію та іншим чином не вводить читача в оману щодо характеру, обсягу чи змісту тексту. Текст оригіналу завжди необхідно позначати таким чином: «© Рада Європи, рік публікації». Усі інші запити щодо відтворення чи перекладу всього або частини цього документа слід надсилати до Директорату з питань комунікації Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex або publishing@coe.int). Усі інші запити щодо цього документа слід надсилати до відділу культури та культурної спадщини Генерального директорату з питань демократії та людської гідності, а також до відділу кримінального права та боротьби з тероризмом Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи, Рада Європи, F-67075 Strasbourg Cedex. Дизайн обкладинки та верстка: Виробничий відділ документів та публікацій (DPDP), Рада Європи
Світлина: Shutterstock
Ілюстрації: Banian ITC
© Рада Європи, березень 2023 р.
Надруковано в Раді Європи Конвенція Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями

Головний редактор: Моніка Редондо
Альварес
у співпраці з Оскаром Аларконом
Хіменесом

НІКОСІЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ В 10 ПИТАННЯХ І ВІДПОВІДЯХ

Конвенція Ради Європи про правопорушення,
пов'язані з культурними цінностями

НІКОСІЙСЬКА конвенція в 10 питаннях і відповідях

Злочини проти культурних цінностей становлять загрозу для збереження, успадкування та сталого розвитку людської культури. Щороку ці злочини знищують тисячі артефактів, археологічних об'єктів і пам'яток; вони також завдають непоправної шкоди музеям, галереям, громадським і приватним колекціям, а також культурним спорудам, збіднюючи тим самим людство в цілому. Щоб зупинити ці явища та захистити культурні цінності, необхідно криміналізувати діяльність, пов'язану з продовженням правопорушень стосовно культурної спадщини, і зміцнити міжнародне співробітництво. Це є метою Конвенції Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями, відомої як Нікосійська конвенція (CETS №. 221).

Конвенція набула чинності 1 квітня 2022 року, відкрита для підписання будь-якою країною світу та містить матеріальні положення кримінального права. Згідно з Конвенцією, крадіжка та інші форми незаконного привласнення, незаконні розкопки та вилучення, незаконне вивезення або ввезення, підробка документів, а також незаконне придбання або розміщення на ринку вважаються кримінальними діями, якщо вони вчинені навмисно. Щоб покласти край цій міжнародній загрозі культурним правам, цей інноваційний договір закликає до багатосторонньої співпраці між державами, дисциплінами та галузями, надаючи поштовх до співробітництва з міжнародними органами, як-от Інтерпол, Європол, ЮНЕСКО, ЄС та УНІДРУА, а також між ними.

Правопорушення стосовно культурної спадщини є проявами транснаціональної злочинності, яка не поважає кордонів, і тому кожна нова ратифікація покращує здатність Конвенції боротися з цим лихом. Ставши Стороною Конвенції, ваш парламент і ваша країна отримають лише переваги, таким чином захищаючи не лише вашу власну культурну спадщину, але й спадщину людства в цілому.

У даній брошурі запитань та відповідей викладено **10 ключових питань, актуальних для розуміння** того, як функціонує Нікосійська конвенція:

1. Які **види** культурних цінностей захищає Нікосійська конвенція?
2. Яким **злочинам** можна протидіяти згідно з Нікосійською конвенцією?
3. Як Нікосійська конвенція **захищає** культурні цінності ?
4. Навіщо **потрібна кримінально-правова** конвенція у **галузі культури**?
5. Чи пропонує Конвенція суто кримінально-правові **заходи**?
6. Чому саме **Конвенція Ради Європи**?
7. У чому полягає **додаткова цінність** Нікосійської конвенції?
8. **Чому** моя країна повинна **приєднатися** до Нікосійської конвенції та які її **переваги**?
9. **Хто** може **приєднатися** до Нікосійської конвенції та що **станеться** після приєднання?
10. Як Нікосійська конвенція **допоможе культурній галузі**?

Для полегшення розуміння термін «культурні цінності» та більш поширений термін «культурна спадщина» використовуються в цій брошурі як синоніми.

СКОРОЧЕННЯ

- ▶ CDCPP: Керівний комітет з питань культури, спадщини та ландшафту
- ▶ CDPC: Європейський комітет з кримінально-правових проблем
- ▶ РЕ: Рада Європи
- ▶ ЕС: Європейський союз
- ▶ ЄВРОПОЛ: Агентство Європейського союзу зі співробітництва правоохоронних органів
- ▶ ICOM: Міжнародна рада музеїв

- ▶ **ІНТЕРПОЛ:** Міжнародна організація кримінальної поліції
- ▶ **ЮНЕСКО:** Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури
- ▶ **УНІДРУА:** Міжнародний інститут уніфікації приватного права

1. Які види культурних цінностей захищає Нікосійська конвенція?

До сфери застосування Конвенції відноситься запобігання та та протидія правопорушенням, пов'язаним з матеріальними об'єктами культурної спадщини, **як рухомими, так і нерухомими**, які підпадають під визначення культурних цінностей за Нікосійською конвенцією. **Це визначення побудовано** на основі категорій, уже передбачених в існуючих правових інструментах¹ щоб забезпечити **сумісність** Конвенції з іншими юридично зобов'язальними стандартами, міжнародними чи наднаціональними.

- ▶ **Рухомі** культурні цінності визначаються як будь-який об'єкт, що знаходиться на суходолі або під водою, або навіть вилучений звідти, і який з релігійних або світських підстав класифікований, визначений або спеціально **позначений будь-якою Стороною Нікосійської конвенції** чи **будь-якою Стороною Конвенції 1970 року**, як такий, що є важливим для археології, доісторичного періоду, етнології, історії, літератури, мистецтва або науки і належить до певних категорій².
- ▶ До **нерухомих** культурних цінностей належить будь-яка пам'ятка, група будівель, об'єкт або споруда будь-якого іншого типу, що знаходиться на суходолі або під водою і яка з релігійних чи світських підстав визначена або спеціально **позначена будь-якою Стороною цієї Конвенції** чи **будь-якою Стороною Конвенції ЮНЕСКО 1970 року** як така, що є важливою для археології, доісторичного періоду, етнології, історії, мистецтва або науки, або внесена до списку відповідно до статті 1 та статті 11 (пункти 2 або 4) **Конвенції ЮНЕСКО 1972 року** про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини.

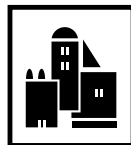
1. Головним чином виходячи з [Конвенції ЮНЕСКО 1970 року про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності](#), та [Директиви ЄС 2014/60 від 15 травня 2014 року про повернення предметів культури, незаконно вивезених з території держави-члена](#).

2. Викладені у статті 1 Конвенції ЮНЕСКО 1970 року.

або внесена до списку відповідно до статті 1 та статті 11 (пункти 2 або 4) Конвенції ЮНЕСКО 1972 року про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини

як така, що є важливою для археології, доісторичного періоду, етнології, історії, мистецтва або науки

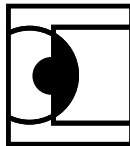

пам'ятка, група будівель, об'єкт або споруда будь-якого іншого типу,

що знаходиться на суходолі або під водою 3. визначено або спеціально

НЕРУХОМА КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

призначені на релігійні або на світських підставах

будь-якою Стороною Нікосійської Конвенції чи Конвенції ЮНЕСКО 1970 року

Оскільки Конвенція була розроблена таким чином, щоб дозволити підписання та ратифікацію як державами-членами та державами, які не є членами Ради Європи, таке **широке визначення культурних цінностей** ще більше **розширює сферу застосування Конвенції**, щоб допомогти захистити культурну спадщину держав.

А як щодо підроблених товарів?

Правопорушення, які безпосередньо не впливають на цілісність культурних цінностей, **не включені** до сфери дії Конвенції. Це стосується виготовлення та/або продажу фальсифікованих або підроблених предметів мистецтва. Хоча така діяльність може порушити стабільність і безпеку ринку мистецтва, вона **не чинить прямого впливу на збереження об'єктів культурної спадщини**.

2. Яким злочинам можна протидіяти згідно з Нікосійською конвенцією?

Нікосійська конвенція націлена на **три види злочинних дій**: знищення, пошкодження та незаконний обіг; незважаючи на це, вона також охоплює різні **інші пов'язані правопорушення**. Перші два види дій, **незворотність** яких робить їх надзвичайно серйозними, досі бракували відповідної міжнародно-правової бази. У цьому відношенні Конвенція бере до уваги, що злочини стосовно культурних цінностей **виходять за межі незаконного обігу** і відбуваються як низка тісно взаємопов'язаних етапів.

- ▶ **Знищення та крадіжка**, включаючи мародерство, а також незаконні розкопки та вивезення, можна вважати **«первинними злочинами»**, вчиненими до того, як об'єкти потраплять на ринок, якщо взагалі потраплять. Багато об'єктів, отриманих таким чином, можуть роками залишатися на національній території, перш ніж вийти на міжнародний ринок; або вони можуть ніколи туди не потрапити, будучи або проданими в межах країни їхнього походження, або викинутими як не цінні.
- ▶ **Пошкодження** цінностей відбувається з різних причин, включаючи **вандалізм** з ідеологічних або політичних мотивів. Крім того, шкода виникає побічно, коли інший злочин вчиняється **внаслідок фізичних дій** стосовно культурних цінностей, як-от розчленування або вилучення частин.
- ▶ Як **другий крок**, відбувається **незаконний обіг**, коли товари стають **частиною так званого «арт-ринку»** переважно через **економічну вигоду**, яку від них можна отримати. Проблема міжнародного незаконного обігу культурних цінностей, на відміну від пошкодження та знищення, вже давно розглядається в Конвенціях ЮНЕСКО 1970 р. та УНІДРУА 1995 р., а також у директивах і регламентах ЄС³.

3. Головним чином: Конвенція ЮНЕСКО 1970 року про Конвенції про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності Конвенція УНІДРУА 1995 р. про викрадені або незаконно вивезені культурні цінності Директива ЄС 2014/60 від 15 травня 2014 року про повернення предметів культури, незаконно вивезених з території держави-члена.
Регламент Ради (ЄС) № 116/2009 від 18 грудня 2008 року про експорт культурних товарів
Регламент (ЄС) 2019/880 Європейського Парламенту та Ради від 17 квітня 2019 року про переміщення та імпорт культурних товарів

3. Як Нікосійська конвенція захищає культурні цінності?

Урахування кримінологічної реальності

Конвенція запроваджує єдині стандарти та законодавчі заходи, спрямовані на найбільш поширені та серйозні правопорушення, які можуть призвести до знищення, псування або втрати культурних цінностей. Вона містить **істотні матеріальні положення кримінального права**, спрямовані на посилення місцевих, національних і міжнародних зусиль із захисту культурних цінностей від:

- ▶ крадіжки та інших форм незаконного привласнення;
- ▶ незаконних розкопок та вилучення;
- ▶ незаконного ввезення;
- ▶ незаконного вивезення;
- ▶ придбання;
- ▶ розміщення на ринку;

- ▶ фальсифікації документів;
- ▶ знищення та пошкодження.

Злочини підлягають покаранню лише тоді, коли вони вчинені навмисно. Це не означає, що Сторонам не дозволяється **виходити за межі цієї мінімальної вимоги** та криміналізувати також ненавмисні дії. Разом з цим Конвенція передбачає адміністративне провадження, що дозволяє накладати адміністративні та інші некримінальні санкції.

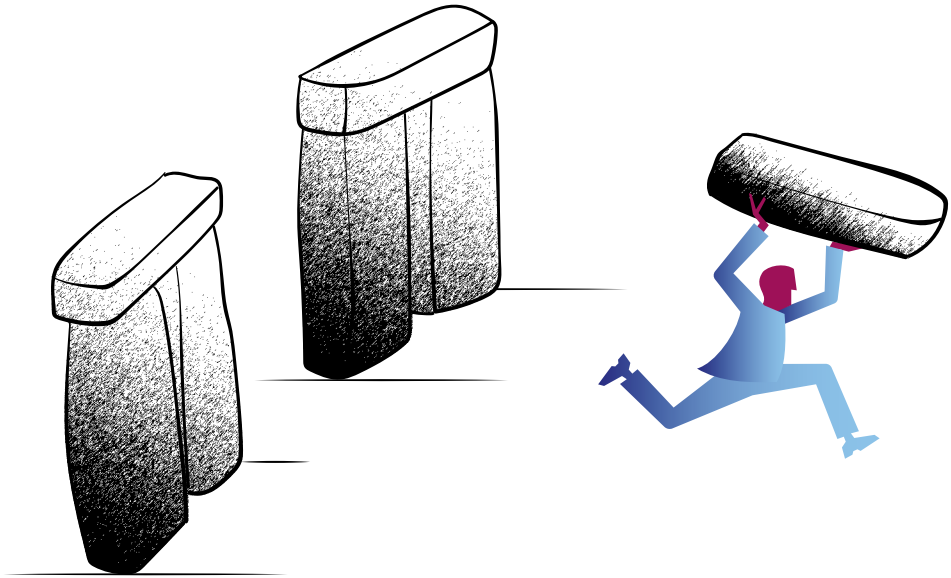
Конвенція містить інші положення, що стосуються вчинення правопорушень, як-от **пособництво та замах**, або можливість врахування попередніх **вироків, винесених іншою Стороною**.

Притягнення юридичних осіб до відповідальності та врахування обставин, що обтяжують покарання

Правопорушення можуть вчиняти мародери, вандали, крадії, покупці чи продавці. Проте інколи дії цих осіб можуть також заплямувати юридичних осіб із покладанням на них відповідальності. Передбачаючи відповідальність юридичних осіб, Конвенція **прагне вирішити проблему щораз більшого залучення організованих злочинних груп** у всіх формах пошкодження, знищення та незаконної торгівлі культурними цінностями.

Також передбачені **обставини, що обтяжують покарання** при вчиненні правопорушення:

- ▶ **особою, яка зловживає довірою**, наданою їй як професіоналу;
- ▶ **державним службовцем**, якому доручено збереження або охорону рухомих або нерухомих культурних цінностей;
- ▶ у складі **злочинної організації**;
- ▶ або якщо зловмисник був **раніше засуджений** за злочини, зазначені в Конвенції.

4. Навіщо потрібна кримінально-правова конвенція у галузі культури?

Захист колективних інтересів

Культурна спадщина є унікальним і важливим свідченням історії та ідентичності різних народів, що робить її спільним надбанням, яке слід зберігати за будь-яких обставин і яке заслуговує на найвищі стандарти управління, щоб нею могли **насолоджуватися як теперішні, так і майбутні покоління**. Її знищення, пошкодження та незаконний обіг спричиняє втрати, які виходять за межі простого зникнення фізичного матеріалу, але призводять до **втрати наукової, історичної та культурної інформації**, а також сховища понять, що мають цінність для окремих осіб, народів і держав.

З цих причин кримінально-правовий захист культурних цінностей є частиною загальної тенденції включення захисту **надіндивідуальних або колективних інтересів** у правові системи **на користь суспільства в цілому**.

Високий ступінь складності причин

Існує складна мережа причин, що лежать в основі правопорушень, пов'язаних з культурними цінностями:

- ▶ **Структурні причини**, в тому числі відкриття кордонів і розквіт міжнародного арт-ринку, а також поширення збройних конфліктів.
- ▶ **Проблеми, пов'язані з арт-ринком**, як-от відсутність регулювання, культура секретності або брак належної обачності, створили сприятливі умови для незаконних практик. Відсутність прозорості, моніторингу та контролю також властива для вільних портів, які широко використовуються арт-дилерами та колекціонерами.
- ▶ На **нормативному рівні**, до чинників належить кримінальне законодавство, яке передбачає легкі та не дуже стримувальні покарання, національні правила

щодо випадкових знахідок, які не створюють задовільних систем винагороди, положення про добросовісність, належну обачність, строки давності та відмивання грошей, які є неефективними, або положення про експорт та імпорт, виконання яких нелегко забезпечити.

- ▶ Крім того, **досягнення в сфері технології** призвели до виникнення нового онлайн-ринку і сприяли незаконним розкопкам. Таким чином, чорний ринок відійшов від традиційних засобів торгівлі, як-от блошині ринки, в бік торгівлі антикваріатом через онлайн-платформи, соціальні мережі та глибинний Інтернет, що дозволяють торгувати незаконно вилученими культурними цінностями в середовищі, яке **важко контролювати**.

Як наслідок, у глобалізованому світі **поширилися** злочини, пов'язані з культурною спадщиною, залучаючи **дедалі більше різних суб'єктів і злочинних дій**, тоді як **суспільству бракує знань та усвідомлення кримінальної природи цих злочинів**.

Зв'язок з іншою злочинною діяльністю

Незаконний обіг культурних цінностей надав **організованій злочинності** ще один спосіб **відмивання своїх грошей і фінансування своєї незаконної діяльності** (торгівля наркотиками, зброєю, людьми тощо). Він забезпечує організованим злочинним групам, терористам та іншим недержавним насильницьким суб'єктам дохід, який можна використовувати для підтримки вербування та **зміцнення оперативної спроможності**. Крім того, злочини стосовно культурних цінностей часто **пов'язані з іншими протиправними діями** як-от:

- ▶ **корупція серед осіб**, які зловживають довірою у професійній діяльності;
- ▶ **корупція серед державних службовців**, які займаються збереженням або захистом рухомої або нерухомої культурної спадщини;
- ▶ **вчинення податкових правопорушень**;
- ▶ **відмивання грошей**;
- ▶ **підроблення документів або маніпулювання ними** з метою обману та введення в оману митних органів або інших посадових осіб на предмет законного походження культурних цінностей.

Необхідність дії

Правові інструменти, які є в розпорядженні органів влади, **не відповідають** потребам, пов'язаним із складним кримінальним середовищем. Отже, культурні цінності залишаються без захисту від тих, хто може захотіти скористатися нинішньою правовою структурою.

Існуючі міжнародні правила відіграли важливу роль у стримуванні незаконного обігу культурних цінностей. Однак їхня зосередженість на питаннях експорту, імпорту та реституції має свою ціну. **Поширюється безліч інших злочинних дій**, які в значній мірі не згадані в існуючій міжнародній правовій базі.

Міжнародні організації, державні установи, правоохоронні органи та громадянське суспільство повинні мати можливість вживати, **на основі інструментів, що відповідають поточній ситуації**, необхідних заходів для запобігання та протидії знищенню/пошкодженню культурних цінностей і подальшому маркетингу незаконно отриманих активів.

5. Чи пропонує Конвенція суто кримінально-правові заходи?

Профілактика та криміналізація – це дві сторони однієї медалі, які повинні працювати разом. Для успішної боротьби зі злочинами стосовно культурної спадщини, зменшення пошкоджень та знищення і запобігання злочинній поведінці необхідні цілісний підхід і тісна співпраця разом із документуванням, розслідуванням, підвищенням обізнаності, просвітницькими та комунікаційними кампаніями

Кримінально-правові санкції

- ▶ Що стосується кримінально-правових санкцій для **фізичних осіб**, Конвенція вимагає від Сторін узгодити свою кримінально-правову реакцію з серйозністю правопорушень і встановити санкції, які є «ефективними, пропорційними та стримувальними» і які можуть включати покарання, **пов'язані з позбавленням волі та/або грошові санкції**.
- ▶ Що стосується відповідальності **юридичних осіб**, кримінально-правові санкції також повинні бути «ефективними, пропорційними та стримувальними», але поруч із кримінально-правовими можуть також мати місце некримінальні грошові санкції, як-от адміністративні санкції або цивільна відповідальність. Конвенція наводить приклади заходів, які можуть бути вжиті щодо юридичних осіб: тимчасове або постійне **позбавлення права** займатися комерційною діяльністю; позбавлення права **на державні пільги чи допомогу**; поміщення під **судовий нагляд**; або **судовий наказ про ліквідацію**.

Даний перелік заходів не є обов'язковим або вичерпним, і Сторони можуть не застосовувати жодного з цих заходів або передбачати інші заходи.

Заходи некримінально-правового характеру

Державам-учасникам рекомендовано застосовувати заходи некримінально-правового характеру **з метою профілактики**, щоб зменшити ймовірність скоєння правопорушень, передбачених Конвенцією, оскільки застосування кримінально-правових санкцій, відповідно до принципу *ultima ratio*, передбачається як засіб останньої інстанції.

Деякі з них відображають заходи, що містяться в інших міжнародних документах⁴, як-от інвентарі чи бази даних культурних цінностей, процедури контролю за імпортом та експортом або положення про належну обачність щодо торговців предметами мистецтва та антикваріату. Інші заходи, наприклад ті, що пов'язані з **підвищенням обізнаності про кримінальну природу правопорушень**, регулюванням **інтернет-провайдерів, інтернет-платформ, веб-продавців і вільних портів**, є **специфічними** для Нікосійської конвенції.

4. Таких як Конвенції ЮНЕСКО 1970 та 1972 років і Конвенція УНІДРУА 1995 року.

6. Чому саме Конвенція Ради Європи?

Рада Європи є лідером у правовому та культурному співробітництві з добре налагодженою мережею творців політики та практиків на урядовому та неурядовому рівнях у Європі та поза її межами, а також із десятиліттями досвіду у створенні міжнародних стандартів. Нікоська конвенція об'єднує учасників з усього світу навколо юридично зобов'язальної угоди, що визначає злочини, пов'язані з культурною спадщиною, як кримінальні. Інші партнери в цій галузі, такі як ЮНЕСКО чи ЄС, є життєво важливими, але **жоден із них не здатний боротися зі злочинами, пов'язаними з культурною спадщиною, за допомогою кримінального права.**

Довідка

У 2015 році на 6-й Конференції міністрів Ради Європи, відповідальних за культуру та культурну спадщину, міністри виступили з «[Намюрським закликом](#)»⁵, засуджуючи «навмисне знищення культурної спадщини та незаконний обіг культурних цінностей»

5. «Культурна спадщина в 21-му столітті для кращого спільного життя. До спільної стратегії для Європи»

і вирішивши «посилити європейське співробітництво» в цій сфері. Ця ініціатива мала перевершити та замінити вже існуючу Європейську конвенцію про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями (ETS № 119), також відому як Дельфійська конвенція.

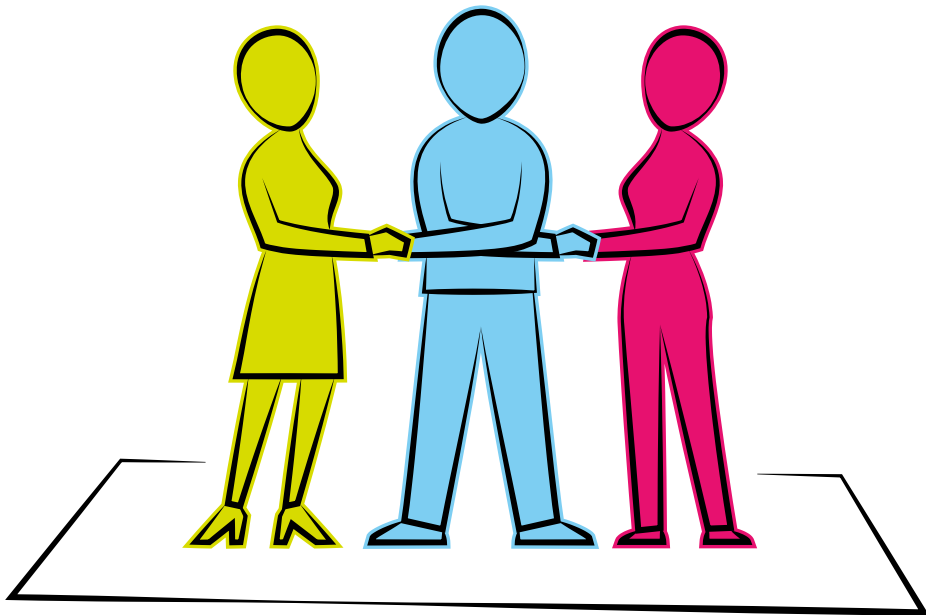
Редакційний комітет

До редакційного комітету під егідою [Європейського комітету з кримінально-правових проблем \(CDPC\)](#) увійшли учасники з [держав-членів Ради Європи](#), [зовнішні експерти](#), представники кількох [органів Ради Європи](#), включаючи Парламентську асамблею (ПАРЕ), [Керівний комітет з питань культури, спадщини та ландшафту \(CDCPP\)](#), Комітет експертів з оцінки заходів протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму (MONEYVAL) і колишній Комітет експертів з тероризму (CODEXTER)⁶. Крім того, у процесі взяли участь декілька [держав-спостерігачів](#) і представників асоційованих [міжнародних організацій](#), включаючи Європейський Союз, Міжнародну організацію кримінальної поліції (Інтерпол), Організацію ООН з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО), Міжнародний інститут уніфікації приватного права (УНІДРУА), Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) та Організацію з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Прийняття Нікосійської конвенції у 2017 році

У результаті, на основі більш ніж 50-річного досвіду зміцнення співпраці в культурних і кримінальних справах між державами-членами Ради Європи, в травні 2017 року була прийнята Конвенція про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями, [як перша і єдина кримінально-правова конвенція про запобігання та протидію навмисному знищенню, пошкодженню та незаконному обігу культурних цінностей](#), спираючись на та доповнюючи ключові міжнародні документи, такі як Конвенція ЮНЕСКО 1970 р., Конвенція УНІДРУА 1995 р. та регламенти ЄС.

6. Тепер Комітет Ради Європи з боротьби з тероризмом (CDCT).

7. У чому полягає додаткова цінність Нікосійської конвенції?

Офіційне визнання злочинами кількох видів загроз/дій

Рада Європи є організацією європейських країн, яка прагне захищати демократію та права людини, а також сприяти європейській єдності шляхом розвитку співпраці з правових, культурних і соціальних питань. Правопорушення, пов'язані з культурними цінностями, поширюються, що призводить дедалі більше до знищення світової культурної спадщини. До цього часу інструменти захисту культурної спадщини були зосереджені головним чином на незаконному обігу культурних цінностей. Проте додаткові правопорушення завдають шкоди культурній спадщині.

Нікосійська конвенція **забезпечує правову основу для судового переслідування**, зобов'язуючи держави-учасниці криміналізувати злочини стосовно культурних цінностей, а також дозволяючи змінювати їхню інтенсивність шляхом використання санкцій некримінально-правового характеру за певні злочини. Таким чином, Конвенція зміцнює профілактику злочинів стосовно культурних цінностей і реагування кримінального правосуддя на всі такі злочини.

Комплексний кримінально-правовий інструмент для захисту культурної спадщини

Нікосійська конвенція є єдиним міжнародним інструментом, який **цілісно** розглядає злочини, скоєні стосовно культурних цінностей, виходячи за межі проблеми незаконного обігу та діючи проти «первинних» злочинів, таких як втрата, знищення або псування.

Наскрізнi стратегії

Підписання та ратифікація Конвенції дозволяє країнам брати участь у **глобальній коаліції**, яка використовує міжгалузеве співробітництво між урядовими установами, судовою системою, а також культурними та правоохоронними органами, які займаються правопорушеннями, пов'язаними з культурними цінностями.

Відкрита для всіх

Оскільки Конвенція була свідомо розроблена для того, щоб **діяти в гармонії з універсальними інструментами та спиратися на них**, вона має на меті сприяти подальшому співробітництву між усіма державами, які бажають і здатні вживати узгоджених дій для збереження цінної культурної спадщини для нинішніх і майбутніх поколінь. Конвенція призначена не лише для Європи; вона також **відкрита для будь-якої країни світу**, яка бажає до неї приєднатися. Наприклад, у 2018 році Конвенцію ратифікувала Мексика.

8. Чому моя країна повинна приєднатися до Нікосійської конвенції та які її переваги?

Глобальна злочинність вимагає глобальної коаліції

- ▶ За останні кілька років сучасні суспільства зіткнулися зі злочинами стосовно культурних цінностей, які наразі демонструють **нові характеристики**.
- ▶ Враховуючи **фрагментарний характер** цих злочинів, країни вразливі до злочинів стосовно культурних цінностей незалежно від того, наскільки жорстко вони контролюють свої кордони. **Жодна окрема країна не може самостійно протистояти злочинам стосовно культурних цінностей**, тому що це **транснаціональні злочини**, які не поважають кордонів.

- ▶ Завдяки високоприбутковій та відносно безкарній природі злочинів, пов'язаних із культурними цінностями, вони привертають увагу організованих злочинних груп. Труднощі, пов'язані з транскордонним судовим переслідуванням, які значною мірою зумовлені відсутністю міжнародної кримінально-правової бази, перешкоджають прогресу. Отже, потрібна більша культурна, поліцейська та судова (кримінально-правова) співпраця **на основі сучасних стандартів**.

Спільна правова база для судового переслідування

- ▶ Немає сумніву щодо **нагальної потреби** в адекватних та ефективних національних нормативно-правових механізмах, спрямованих на запобігання та криміналізацію правопорушень, пов'язаних із культурними цінностями, що вимагає **ухвалення міжнародних інструментів, здатних гармонізувати законодавство**, а також запровадити та застосовувати ефективні, пропорційні та стримувальні кримінальні покарання.
- ▶ Нікосійська конвенція є **першим договором, який встановлює набір спільних і юридично зобов'язальних визначень** культурних цінностей і пов'язаних з ними злочинів. Крім того, це перший договір, який вимагає від держав-учасниць включити ці визначення у власне національне законодавство, таким чином сприяючи гармонізації законодавства між країнами та полегшуючи міжнародне судове переслідування цих злочинів.

Міжнародне співробітництво, експертні знання та канали комунікації у кримінальних справах

- ▶ Виявленню цих злочинів часто заважає відсутність зв'язку між культурними, митними, поліцейськими та судовими органами, а також приватним сектором. Щоб вирішити цю проблему, Нікосійська конвенція **пропагує співробітництво як на національному, так і на міжнародному рівнях**, обмін інформацією та збирання даних про злочини, які охоплює конвенція.
- ▶ **Комітет Сторін**, заснований Конвенцією як простий і гнучкий механізм, покликаний служити центром для збору, аналізу та поширення інформації, досвіду і передової практики між Сторонами для вдосконалення власної політики в цій сфері через багатогалузевий та міждисциплінарний підхід.

Від підписання до співпраці

9. Хто може приєднатися до Нікосійської конвенції та що станеться після приєднання?

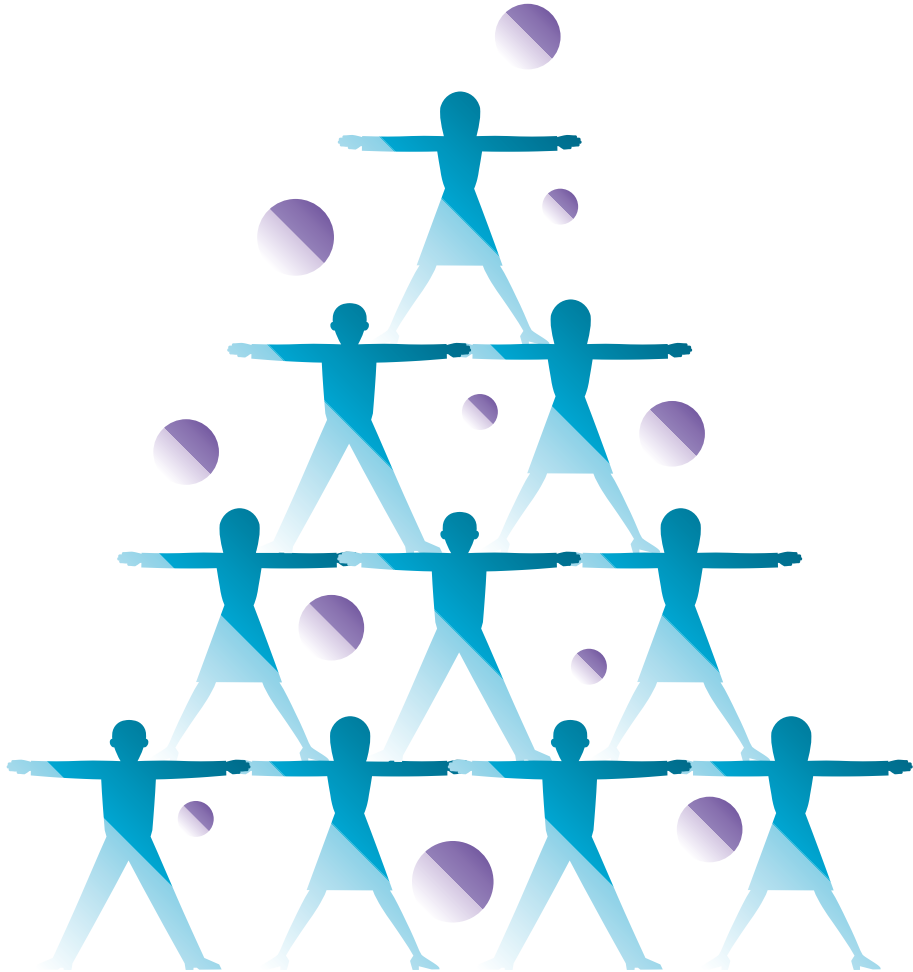
Конвенція має універсальну мету і **відкрита для будь-якої країни світу**.

Сила Конвенції у боротьбі зі злочинами стосовно культурної спадщини **зміцнюється з кожною новою ратифікацією**. Її схвалення має величезний інтерес для міжнародної спільноти, оскільки воно сприятиме більшій та ефективнішій співпраці між державами у переслідуванні злочинів, пов'язаних з культурними цінностями.

Нікосійська конвенція забезпечує державам-учасницям:

- ▶ доступ до **правової експертизи** з метою впровадження положень конвенції в національне законодавство;
- ▶ **навчання** для працівників правової сфери, щоб допомогти їм краще зрозуміти природу злочинів, пов'язаних із культурними цінностями;
- ▶ **рамкову основу для національного та міжнародного співробітництва** між різними галузями державного управління (поліція, митниця, культурні та судові органи);
- ▶ участь у **моніторинговому органі Конвенції** – Комітеті Сторін – до складу якого входять представники кожної держави-учасниці та якому доручено нагляд за імплементацією Конвенції та керівництво міжнародним міжгалузевим співробітництвом.

У свою чергу, національний законодавець повинен буде **переглянути Кримінальний кодекс та інші відповідні закони у світлі Конвенції**.

10. Як Нікосійська конвенція допоможе культурній галузі?

Допомога в притягненні зловмисників до відповідальності

Криміналізація вищезазначеної діяльності дозволяє посилити судове переслідування правопорушень стосовно культурних цінностей. Притягаючи до **кримінальної відповідальності**, а також вживаючи серйозних **профілактичних і репресивних** заходів, державні органи можуть зробити цю діяльність менш привабливою для злочинних угруповань і тим самим підтвердити верховенство закону.

Обмін передовим досвідом та зв'язок заради раннього виявлення

Адекватний зв'язок та обмін передовим досвідом допомагає фахівцям у сферах правосуддя, культури, митних та правоохоронних органів краще виявляти та припиняти правопорушення, пов'язані з культурними цінностями.

Призначення **національного контактного пункту** створює чітку основу для міжнародного зв'язку, за допомогою якого можна виявляти злочинну діяльність на ранніх стадіях і ділитися суттєвими стратегіями для зменшення пов'язаної з нею небезпеки.

Допомога у захисті спільної культурної спадщини людства

Розроблена для того, щоб діяти в **гармонії** з існуючими універсальними інструментами, Нікосійська конвенція сприятиме співпраці між усіма державами, координуючи дії з метою збереження цінної культурної спадщини для нинішніх і майбутніх поколінь.

Узгоджені міжнародні дії, такі як Нікосійська конвенція, є ключовими для вирішення повторюваних проблем, спричинених порушенням національних і міжнародних норм щодо охорони культурної спадщини.

Разом сильніше

Нікосійська конвенція надає **можливість судовим, митним, правоохоронним і культурним галузям** об'єднатися і працювати над досягненням спільних цілей. Загалом, Конвенція кардинально змінює ситуацію. **Ратифікація багатьма країнами** забезпечить **єдиний підхід до захисту культурної спадщини людства в цілому**.

Злочини проти культурних цінностей становлять загрозу для збереження, успадкування та сталого розвитку людської культури та є **порушенням принципу збереження спільної спадщини**, закріпленого в Європейській культурній конвенції Ради Європи. Щороку ці злочини знищують тисячі артефактів, археологічних об'єктів і пам'яток та завдають непоправної шкоди музеям, галереям, громадським і приватним колекціям, а також культовим спорудам, збіднюючи тим самим людство в цілому. Щоб зупинити ці явища, захистити культурні цінності, а також **посилити профілактику злочинності та реагування кримінального правосуддя** на всі ці кримінальні правопорушення, необхідно криміналізувати діяльність, пов'язану з продовженням правопорушень стосовно культурної спадщини, і сприяти **національному та міжнародному співробітництву**. Це є метою Конвенції Ради Європи про правопорушення, пов'язані з культурними цінностями, відомої як Нікосійська конвенція (CETS №. 221), яка націлена на сприяння подальшому співробітництву між усіма державами, що бажають і здатні вживати узгоджених дій з метою збереження цінної культурної спадщини для нинішніх і майбутніх поколінь.

У даній брошурі викладено в доступній формі 10 питань, актуальних для Нікосійської конвенції. Вона містить аргументи на користь підписання, ратифікації та імплементації Нікосійської конвенції і має на меті сприяти підвищенню обізнаності про загрозу, яку становлять злочини стосовно культурної спадщини.

www.coe.int/cultural-property
www.coe.int/nicosia
nicosia.convention@coe.int

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини на континенті. Вона нараховує 46 держав-членів, включно з усіма державами-членами Європейського Союзу. Усі держави-члени Ради Європи приєдналися до Європейської конвенції з прав людини – договору, спрямованому на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції у державах-членах.

www.coe.int

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE